

Naar een academie als plaats voor onderzoek.
Een advies.

M. van Hoogenhuyze

Inleiding	3
Het lectoraat 'denkprocessen in de kunst'.	3
De erfenis. Wat is er gebeurd.	5
Problemen	6
Visitatie	7
Wat zijn de huidige vragen	8
1. Overwegingen betreffende het kunstonderwijs.	8
1.1. Transparantie voor eigen doeleinden.	8
1.2. De plaats van het kunstonderwijs binnen het HBO.	10
1.3. HBO-plus	11
2. Overwegingen betreffende het nieuwe beroep van kunstenaar/ontwerper.	12
2.1. Het opleiden voor het beroep kunstenaar/ontwerper	12
2.2. Wat is er in grote lijnen gebeurd?	12
2.3. Herprofessionalisering	13
2.4. Het gebroken discours: De breuklijnen	14
2.5. Het overbruggen van de breuklijnen.	15
3. Overwegingen bij het publiek maken van kunst: Op zoek naar nieuwe podia.	15
3.1. Een kunstenaar is niet meer uitsluitend atelierschilder.	15
3.2. Voorbereiding op een nieuw beroep.	16
4. Overwegingen bij de onderzoeksacademie.	17
4.1. Onderzoek en wetenschap als actuele begrippen in de kunst.	17
4.2. Het systematisch invoeren van onderzoek binnen de academie.	18
4.3. Onderzoek in het onderwijs.	19
4.4. Onderzoek voor het beleid.	20
5. Overwegingen bij Materie en inhoud	21
6. Theorie in het kunstonderwijs.	22
6.1. Welke theorie?	22
6.2. Problemen	23
Het advies aan de academie	25
A. De noodzaak van verandering.	25
B. Uitgangspunten van de academie expliciet maken.	25
D. Onderzoek binnen het onderwijs.	27
E. Herprofessionalisering van kunstenaar en ontwerper.	28
F. De plaats en de inrichting van de theorie.	28
G. Vóór en na de academie.	29
H. Onderzoeksvragen ten behoeve van het beleid van de academie	30

Naar een academie als plaats voor onderzoek. Een advies.

Inleiding

Het lectoraat 'denkprocessen in de kunst'.

De opzet van de lectoraten in het HBO is, dat ze een bijdrage leveren aan het HBO, met name op twee gebieden:

- Een verhoging van het niveau, met een nadruk op de plaats van onderzoek binnen het HBO.
- Een intensivering van het contact met instituten en/of bedrijven in de regio.

Voor het kunstonderwijs lijkt deze laatste doelstelling wat vreemd, omdat er in de eerste plaats is gedacht aan het bedrijfsleven. Connecties met scholen die studenten 'leveren' aan de academie, met oud-studenten die hun eigen beroepspraktijk hebben en met instellingen als Stroom, Koorenhuis, Vrije Academie, GEM, Gemeentemuseum en de Lakenhal in Leiden behoren uiteraard tot de mogelijkheden en zijn zelfs gewenst.

Het afgelopen jaar hebben we binnen het lectoraat veel gesprekken gevoerd binnen en buiten de academie, met docenten, oud-studenten en vertegenwoordigers van instellingen. Dit heeft geresulteerd in een voorlopig beeld van de geschiedenis van de academie van de laatste vijftig jaar. Het uitgangspunt van het lectoraat 'Denkprocessen in de kunst' is verder aangescherpt, ook dankzij presentaties aan onderzoeksgroepen van andere lectoraten, lezingen, o.a. binnen Stroom en voor de academie in Zwolle (Artez), voorheen Kampen. Een resultaat daarvan is de brochure die inmiddels is verspreid onder de docenten.

Het lijkt nu het moment te zijn om meer mensen bij het lectoraat te betrekken. Het is niet zo zeer de bedoeling dat zeer veel mensen onderzoek zouden gaan doen vanuit het lectoraat, maar dat onderzoek een organische plek krijgt binnen de academie. Het advies is daar dan ook van uit gegaan.

Gebieden die hierbij een rol spelen zijn:

1. Onderzoek ten behoeve van het beleid van de academie.
2. Onderzoek binnen het onderwijs. Een manier vinden om de vrije studieruimte / het individuele traject, zinvol ingevuld te laten worden
3. Circulatie van ideeën en resultaten van onderzoek bevorderen.
4. Kennis en ideeën over de ontwikkeling van het kunstonderwijs in de afgelopen jaren vergroten.

Langs deze weg wordt het wellicht mogelijk dat de academie zelf inzichten genereert rond “Denkprocessen in de kunst” zodat we langs die weg uiteindelijk kunnen komen tot een formulering van “Kunst als denkproces”. Op deze wijze kunnen we het onderwijs meer theoretisch fundament geven.

Er is getracht zo veel mogelijk aan te sluiten bij de reeds heersende vragen, kwesties en problemen en geen voorstellen te doen die in strijd zijn met het reeds ingezette beleid. Ook is er het besef dat we niet kunnen beschikken over ruime financiële middelen. Veel zou mogelijk zijn als we studenten kunnen betrekken in projecten.

De kwaliteit van een opleiding wordt voor een belangrijk deel bepaald door het gehele klimaat binnen een instituut. Vernieuwing gaat te langzaam als het louter aanpassing aan nieuwe eisen is. Het zou een goed ding zijn om de sprong in het diepe te wagen en juist zo ver ‘naar voren’ te streven dat we echt bereid zijn een risico te nemen. Zonder avontuur is er geen kunst.

Het advies is gebaseerd op de ontwikkelingsmogelijkheden van het onderwijs. Zo wordt er op het moment hard gewerkt aan het actueel maken van het onderwijs. Wellicht zal blijken dat deze tekst vooral een uitbreiding en daarmee een ondersteuning is van het ingezette beleid.

Tot nu toe hebben we ons binnen het lectoraat vooral geconcentreerd op de beeldende kunst. Dat is een keuze geweest die mede bepaald werd door het feit dat tijd en middelen beperkt zijn. Het advies is bedoeld voor de academie als geheel. Het is heel goed mogelijk dat met name voor de ontwerprichtingen enige aanpassingen nodig zullen zijn.

De erfenis. Wat is er gebeurd.

Onze academie is als instituut een erfenis van de jaren zestig. Toen werden de kunstnijverheidsscholen ingedeeld bij het HBO. Er is daarbij besloten dat er geen onderscheid gemaakt zou worden tussen verschillende niveaus, maar dat het kunstonderwijs ongedeeld (dwz geen MBO en geen Universitair niveau) zou passen in het hoger beroepsonderwijs.

De nieuwe academies kregen de gelegenheid om het programma zelf in te vullen en nieuwe docenten aan te trekken die niet zo zeer gekozen werden om hun bevoegdheid als docent maar om hun kunstenaarschap. Deze aanpak, liberaal en ongedeeld, met een samengaan van toegepaste en vrije kunst, paste goed in het klimaat van de Vrije Expressie.

Binnen Den Haag werd gekozen voor een specifieke variant. Er werd niet besloten tot het instellen van een algemeen basisjaar, wat bij de andere academies wel het geval was. Dat betekende dat de verschillende afdelingen strikt gescheiden werden. Het eerste jaar was al specifiek toegesneden op een afstudeervak. Dit paste in het totale beeld waarbij studenten via oefening en herhaling een technisch inzicht konden verwerven waarna ze in een hoger jaar de verworven mogelijkheden in grotere vrijheid konden gaan toepassen; *van oefening naar keuzevrijheid*.

In de loop der jaren is er een geleidelijke verandering gekomen. In de begin jaren negentig hadden de studenten in het eerste en tweede jaar een vol rooster met klassikale lessen en opdrachten. Na het tweede studiejaar kwam de omslag. Vanaf dat jaar veranderde de aanpak in die van de 'Ateliers 63' methode: Docenten lopen over een afdeling, begeleiden individueel en studenten hebben een werkplek om aan hun eigen projecten te werken. Geleidelijk aan werd die aanpak steeds sterker. De bespreekcultuur, zo onzichtbaar geworden in de jaren tachtig, wordt belangrijker en gaat een prominentere plaats innemen. Er worden eindexamenscripties ingevoerd. Er ontstaat een verbale cultuur en grotere vrijheid. Die aanpak kent een aantal problemen.

Problemen

Een van de problemen is financieel: De berekening van de hoeveelheid ruimte per student is niet gebaseerd op studio's of werkplekken, maar op klassikale lessen. We hebben dat goed gezien bij de berekeningen van de nieuwbouw: De berekeningen van het ministerie zijn bijvoorbeeld gebaseerd op de gedachte dat deeltijdstudenten behoren te werken in de lokalen van de dagopleiding omdat die 's avonds immers leeg zouden zijn. De lesvorm van individuele begeleiding geeft specifieke problemen. Het ministerie hanteert nog steeds een methode die gebaseerd is op de gedachte dat docenten les geven aan volle klassen. Individuele begeleiding moet dus gegeven worden in een aantal roosteruren, gebaseerd op klassikale lessen. Dat het onuitvoerbaar is mag duidelijk zijn. Het is een wonder dat we het tot nu toe hebben opgelost zonder al te veel klachten. (???.....??)

Het andere probleem is inhoudelijk. Binnen persoonlijke begeleidingsgesprekken kan de systematiek sterk wisselen per student en docent. Als er te weinig overleg is kan het zeer onduidelijk worden wat een ieder nu eigenlijk doet. Meestal gaat het een aantal jaren goed, misschien zelfs wel zeer goed. (Hoe beter de klas hoe beter die begeleiding ook daadwerkelijk verloopt, overigens.) Maar na een aantal jaren gaat het systeem slijtage vertonen. Dat is dan het moment om enige aanpassingen te doen. Wisseling van docenten, het invoeren van een specifieke opdracht, het organiseren van presentaties met discussies door een of meer docenten en een groep studenten, dat zijn dan zo al oplossingen. Dit soort aanpassingen vinden voortdurend plaats, waardoor het systeem levendig en levensvatbaar blijft. Maar als er veel wisselingen plaatsvinden duurt het weer een of twee jaar voor dat het zich weer 'zet'. Duidelijkheid ontbreekt vaak.

Elke activiteit die het individuele begeleiden doorkruist wordt als hinderlijk ervaren. Continuïteit, de rust van vele lange dagen in een studio, het vallen en opstaan, onder de morele en inhoudelijke steun van de langstreckende docenten dat zijn de noodzakelijke ingrediënten; enigszins cynisch zou je het als volgt kunnen omschrijven: Tientallen studenten wachtend op een goed gesprek met docenten die wachten op een wonder.

Dat het verrichten van activiteiten buiten de academie, het volgen van lessen elders, het lopen van een stage of een uitwisseling met een academie in het buitenland daarbij steeds als een inbreuk worden ervaren kan men zich voorstellen.

Op die manier blijkt een systeem dat vrijheid wil brengen heel dwangmatig te kunnen worden.

Een combinatie van vrij werken, workshops met opdrachten, individuele gesprekken en discussies met grotere groepen zal noodzakelijk zijn.

Daarvoor zijn drie redenen aan te voeren:

- Het is een methode om het onderwijs domweg betaalbaar te maken.
- Een meer gestuurd proces geeft meer kans dat bepaalde studie-inhoudten ook werkelijk bij iedereen aan bod komen
- De afwisseling van het programma maakt organisatie nodig. De helderheid die dan vereist is maakt het mogelijk om te zien wat we doen en op basis daarvan de resultaten te meten of te evalueren.

Overigens is het aan de andere kant duidelijk dat een systeem van klassikale opdrachten niet meer werkt. Het suggereert te zeer dat een stijl aangeleerd wordt die moet voldoen aan door de docenten gestelde eisen. Daarbij denk ik aan opdrachten uit een zeer ver verleden waarbij schilders bijvoorbeeld een aantal figuurstudies moesten laten zien en een aantal stillevens. Een dergelijke opdracht kan van belang zijn in een beginfase van de studie, maar niet in een fase dat een student een eigen aanpak aan het ontwikkelen is. Vandaag de dag dienen opdrachten in een hoger jaar dus eerder geformuleerd te worden in vormen van onderzoek, al of niet in het kader van een intensieve studieperiode van een groep studenten ('workshop').

Visitatie

Na de eerste visitatie heeft de visitatiecommissie een mondeling verslag gegeven over hun eerste bevindingen. Zij begonnen met de constatering dat de academie zich bevond in een proces van vernieuwing en groei naar meer openheid. Tegelijkertijd werd er geconstateerd dat die vernieuwing zich nog te langzaam voltrok. In een gesprek met de huidige directeur, tien jaar later, hoor ik dat dat nog steeds een probleem is. Er lijkt een bereidheid te bestaan om te vernieuwen, maar die vernieuwing voltrekt zich nog steeds traag. Nu gaat echter de tijd meer en meer dringen. Een aanpak waarin die vernieuwing sneller tot stand komt is derhalve meer dan gewenst.

Wat zijn de huidige vragen

Vanaf de jaren tachtig is meer en meer de vraag ontstaan om het onderwijs helder op te bouwen. De fusies in het HBO vragen om een uniforme aanpak van de verschillende HBO-scholen. Inmiddels is die vraag om helderheid ook een vereiste geworden om uitwisseling op internationaal gebied mogelijk te maken.

Het kunstonderwijs heeft zich er over het algemeen tegen verzet of heeft daar niet dan na lang aarzelen, op gereageerd. De gedachte is dat kunstonderwijs eigenlijk een geheel eigen karakter heeft en daarom niet past in het HBO.

Het is nu wellicht het moment om te besluiten uit met name de accreditatie-eisen zoveel mogelijk *voordelen* te halen in plaats van deze met voorzichtigheid te accepteren. Het blijkt dat het kunstonderwijs, en dus ook deze academie 'vogelvrij' is voor de omgeving als we niet zelf het initiatief nemen.

1. Overwegingen betreffende het kunstonderwijs.

1.1. Transparantie voor eigen doeleinden.

De te bereiken transparantie zou de volgende doelen moeten dienen:

- a. Zo goed mogelijk de vrijheid van de studenten garanderen en faciliteren in hun individuele artistieke ontwikkeling.
- b. Nieuwe ideeën en vragen die zich binnen de academie voordoen zo goed mogelijk laten circuleren binnen het instituut.
- c. Optimaal profiteren van de individuele kwaliteiten van de desbetreffende medewerkers.
- d. Waar mogelijk gehanteerde onderwijsmodellen expliciet maken. Trekken we in onze organisatie ook werkelijk de consequenties van het feit dat deze modellen bestaan?
- e. Is onze plek in het Hoger Beroeps Onderwijs duidelijk gefundeerd in de inhoud van de opleiding?

ad a: Het transparant maken van de individuele studies.

De individualisering van de studie. Van groot belang is het om een structuur te vinden voor de nieuw ontwikkelde vrije studieruimte / het individueel studietraject.

Studenten in een hoger jaar krijgen een coach toegewezen, gebaseerd op hun eigen keuze, die hun verder helpt met het individuele studietraject: Keuze voor lessen aan de universiteit, keuze van begeleidende docenten, betrokkenheid bij projecten buiten de academie enz.

Het blijkt heel moeilijk te zijn om individuele studietrajecten te organiseren als een hoofddocent of coördinator een overzicht moet bewaren over de gehele afdeling en elke individuele actie moet fiatteren. Betrokken individuele coaches hebben daarbij gemakkelijker overzicht en inzicht. Hoe een coach zijn taak uitvoert is op dit moment een zaak van overweging. Louter individuele gesprekken op wekelijkse of tweewekelijkse basis is wellicht moeilijk te realiseren. Besprekingen in kleine groepen en zo nodig een individueel gesprek liggen eerder in de lijn der verwachtingen.

ad b. Studenten samenbrengen

Studenten die een vergelijkbaar onderwerp bestuderen als ondersteunend onderzoek voor hun werk. Een manier vinden om onderwerpen die gekozen worden als onderzoeksthema openbaar te maken zodat studenten met vergelijkbare onderwerpen elkaar kunnen vinden.

Vaak is meer dan één student bezig met een specifiek onderwerp. Het is de moeite waard een en ander zo te regelen dat studenten van elkaar kunnen profiteren.

ad c. Profiteren van de kwaliteit van de medewerkers/docenten van de academie.

Aan medewerkers/docenten van de academie vragen hun onderzoeksonderwerpen bekend te maken zodat studenten weten bij wie ze te rade kunnen gaan als ze met een verwant onderwerp bezig zijn. Veel docenten blijken naast hun lessen specialist te zijn in een eigen onderwerp of een bijzondere techniek. Die kennis wordt vaak niet gebruikt. Als we van docenten naast hun portretfoto in de 'Wie-is-Wie' ook zouden weten wat hun specialiteit is binnen hun beroepspraktijk, zouden we die docenten nog meer kunnen inzetten binnen dat terrein. Uiteraard kan een docent een onderwerp dat hij niet wil delen gewoon voor zich houden.

Door het bijtijds en op een centraal punt melden van specifieke projecten weet een ieder wat er binnen de academie georganiseerd wordt. Soms blijkt het dat in verschillende afdelingen verwante projecten worden georganiseerd. Door dat beter van elkaar te weten kunnen die projecten op elkaar worden afgestemd.

ad d. Expliciet maken van de gekozen onderwijsmodellen.

Waarom zijn de verschillende afdelingen zo gescheiden en waarom willen we ze wel binnen één academie houden?

Kent elke afdeling het lesmodel 'van oefening naar vrijheid' met een omslag naar meer vrijheid onder individuele begeleiding? Of worden er ook andere modellen gehanteerd?

Hoe staat het met de omslag naar meer competentiegericht onderwijs? Het zou de moeite waard zijn om gericht de discussie over deze vragen binnen de academie te voeren. We zouden kunnen bezien welke elementen ervan openbaar gemaakt kunnen worden als delen van een onderwijsmodel, en welke elementen bewust worden open gelaten.

Voor een heldere discussie over het onderwijsbeleid van de academie is het op den duur noodzakelijk dat er een archief wordt samengesteld van de vele beleidsstukken en nota's die voor kortere of langere tijd een rol hebben gespeeld. Op het moment is er geen duidelijk archief van dit soort stukken. Archivering en geschiedschrijving van de academie wordt op deze manier een interessant element in het beleid van het instituut. Voorzieningen en centrale opslag op dat gebied worden dan meer en meer noodzakelijk.

1.2. De plaats van het kunstonderwijs binnen het HBO.

Er is al veel te doen geweest rond de beslissing het kunstonderwijs een deel te laten zijn van het HBO. Er zijn vaak suggesties gegeven om het kunstonderwijs te laten vallen onder het WO, of om het een aparte status te geven. Daar is nu niet veel aan te doen. Mogelijkheden van verandering liggen buiten onze competentie.

Tegelijkertijd is er gekozen voor een ongedeelde onderwijs. Er zijn weinig kunstopleidingen met een MBO status. Hoe denken wij over kunstopleidingen met een MBO-status? Is dat mogelijk of is hier sprake van een innerlijke tegenstrijdigheid? Die tegenstrijdigheid kan ontstaan vanuit twee redenen:

1. Er bestaat in de kunst per definitie geen verschil in niveau, het is daarom terecht een ongedeelde opleiding.
2. Kunst is per definitie hoger onderwijs, of zelfs meer, omdat het kunst is.

En dan is er altijd nog de mogelijke opvatting dat kunstonderwijs helemaal niet in de structuur van de andere opleidingen thuis hoort. Op het moment kunnen we dat laatste aannemen, maar de regeling is nu eenmaal anders; verandering op dat gebied lijkt er voorlopig niet in te zitten.

Het betekent dat we op zijn minst ook daadwerkelijk het onderwijs die HBO-status moeten geven. Nu is er soms sprake van situaties waarin studenten afstuderen die in hun aanpak meer een MBO niveau lijken te hebben dan HBO. Is dat schijn en is deze opmerking gebaseerd op een vergissing of niet? Veel heeft te maken met het feit dat lange tijd theoretische reflectie geen prioriteit had in het kunstonderwijs. Inmiddels is de noodzaak daarvan meer en meer erkend. Dit betekent onder meer dat we er op moeten toezien dat het onderwijs voldoende elementen van theoretische reflectie in zich draagt.

De toelatingsexamens zouden moeten garanderen dat studenten niet alleen worden toegelaten op basis van getoond talent, maar ook omdat ze in voldoende mate lijken te passen in het HBO op theoretisch niveau. Een specifiek pakket aan eisen op dat gebied zou geformuleerd moeten worden.

1.3. HBO-plus

In een gesprek met de directeur kwam de volgende visie naar voren. Kunstonderwijs is enerzijds HBO, anderzijds meer dan dat. Kunstenaars en ontwerpers moeten voortdurend nieuwe ontwikkelingen doorlopen, persoonlijk onderzoek doen en trachten producten te realiseren die zelfs zo vernieuwend zijn dat er nog geen naam voor bestaat. Daarmee wordt een eis gesteld die veel verder gaat dan binnen het regulier HBO. In die zin zijn er twee sets van eisen.

- Kunstenaars en ontwerpers moeten creatief zijn en zo mogelijk vernieuwend binnen de door hun gekozen richting. Het is moeilijk om die eis te formuleren in een niveau zoals we van lager, middelbaar of hoger beroepsonderwijs spreken.
- Om de resultaten van die vernieuwende en onderzoekende activiteiten in de wereld te zetten is een HBO vereist.

Een academie is in die zin te omschrijven als een 'HBO-plus'. *HBO* voor het niveau van de cognitieve aspecten, de reflectie, de vermogens het werk in de wereld te zetten, maar ook het op de hoogte zijn van vormen van onderzoek voor zover van belang van de eigen discipline, de *plus* voor het noodzakelijke creatieve aspect. We kunnen het ook als volgt

formuleren. Een student dient aan bepaalde te omschrijven eisen te voldoen. Die eisen zijn op HBO-niveau. Daarnaast dient die student altijd daarbinnen blijf te geven van visie, persoonlijkheid, artistiek inzicht enz. Dat laatste aspect is moeilijker te meten omdat het ook zo contextgevoelig is, persoonlijk, geografisch en historisch. Het is helemaal niet te formuleren in termen van MBO, HBO of WO. We stellen dat een student die aan de HBO-eisen voldoet, maar niet over *plus* beschikt, ongeschikt is voor een kunstopleiding.

2. Overwegingen betreffende het nieuwe beroep van kunstenaar/ontwerper.

2.1. Het opleiden voor het beroep kunstenaar/ontwerper

Het beroep van kunstenaar/ontwerper is op het moment niet duidelijk omschreven, al hebben de 'beroepsprofielen' wel enige helderheid verschaft.

Ook bestaat er nu geen duidelijke methodiek rond het lesgeven aan een academie. Iedere docent heeft een eigen methode, meestal *impliciet*. Zo zijn er ook nauwelijks boeken over de didactiek van de kunst op academieniveau. Evenzeer ontbreekt het aan boeken of geschreven bronnen om studenten gericht te instrueren. Kunst is een vak dat in de praktijk geleerd wordt met vallen en opstaan en met veel instructie achteraf, als de eerste resultaten worden getoond. Tegelijkertijd blijkt steeds bij een open discussie dat er meer gemeenschappelijke uitgangspunten zijn dan men op het eerste gezicht zou verwachten. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat er niet veel over is nagedacht in de loop der jaren/eeuwen.

2.2. Wat is er in grote lijnen gebeurd?

Vanaf de achttiende eeuw, in de nadagen van het oude academisme is de esthetica ontwikkeld. Kunst werd vanaf de Romantiek meer en meer een zelfstandig gebied, ondersteund door theoretische vakken als esthetica en kunstgeschiedenis.

In de negentiende eeuw heeft men getracht deze esthetica te combineren met lesmethoden die geschikt waren voor het opleiden tot ambachtslieden/ontwerpers, als antwoord op een zich industrialiserende samenleving.

In de twintigste eeuw ontwikkelden zich ideeën rond creativiteit en de betekenis van het onbewuste als bron voor nieuwe kunst. Deze ontwikkeling mondde uit in de opvattingen van de vrije expressie. Vanaf dat moment waren intuïtie en spontaniteit, (en) het ontdekken van eigen identiteit belangrijker dan techniek of traditie. De systematiek die zich

binnen Bauhaus had ontwikkeld als methode om ontwerpers op te leiden werd met argwaan bekeken. Een specifieke didactiek was op dat moment moeilijk te formuleren.

Het moment lijkt aangebroken dat we kunnen streven naar een 'herprofessionalisering' van het beroep.

Hoe marginaal enerzijds kunst ook kan lijken, de groei van de media en de grote betekenis van het ontwerpen binnen deze stedelijke samenleving maken het vak van essentieel belang. Verandering van productiemiddelen en technieken en de hang naar ontwerpen die zich duidelijk onderscheiden maken het noodzakelijk dat zeker bij de ontwerpvakken ook sprake is van creativiteit en vernieuwing. De relatie tussen beeldende kunst en ontwerpen wordt daarmee intensiever dan ooit.

Een academie zal meer en meer een instituut moeten zijn dat op zoek is naar een voortdurende herformulering en herprofessionalisering van het beroep.

Daarbij is het zaak om bovengenoemde tweedeling onder ogen te zien: HBO en plus. De nieuwe formulering van wat het vak van kunstenaar of ontwerper inhoudt zou betekenen dat we zoeken naar een mogelijkheid om *HBO* en *plus* zo veel mogelijk organisch met elkaar te verbinden.

2.3. Herprofessionalisering

De huidige academie zou een 'onderzoekende' academie moeten worden. Dat betekent niet alleen duidelijk maken dat de academie in *het onderwijs* onderzoek als een belangrijk element heeft opgenomen en in toenemende mate opneemt, maar ook dat die academie *zichzelf* onderzoekt, om te komen tot een voortdurende herdefiniëring van het beroep.

Er zijn een aantal onderwerpen die van groot belang zijn voor het onderwijs en waarbinnen (deel)onderzoeken zowel van studenten als docenten en assistenten een aanzienlijke bijdrage kunnen leveren.

We kunnen een aantal onderwerpen formuleren waar studenten en docenten aan kunnen werken en waarvan de resultaten van belang zijn voor een verder beleid van de academie.

Voorbeelden zijn: De nieuwe betekenis van het tekenen en de eventuele overbodigheid ervan, opvattingen over creativiteit, de betekenis van de ontwerper voor de stad Den Haag, het ontwikkelen van nieuwe kunstenaarsprofielen, de factor tijd in de beeldende kunst. Zo'n lijst zou in onderling overleg gemaakt moeten worden.

Daarom zijn we op het moment ook bezig met het alumni-beleid. Het nagaan wat studenten zijn gaan doen na hun studie aan de academie. Waar ze terecht komen en wat ze hebben gehad aan de opleiding, antwoorden op die vragen zijn essentieel om het onderwijsbeleid aan te scherpen.

2.4. Het gebroken discours: De breuklijnen

Kunstwerken lijken zich in de loop der jaren in te voegen in een reeks waarbij ze deel uitmaken van een doorlopend discours over kunst, cultuur, samenleving en geschiedenis. In dat discours lopen tegelijkertijd allerlei breuklijnen:

De esthetica die tot ontwikkeling komt sinds de achttiende eeuw lijkt soms in het geheel geen rekening te houden met wat er daadwerkelijk aan kunst geproduceerd wordt. Wat dat betreft is het vaak een filosofisch specialisme zonder consequenties te hebben voor de kunstpraktijk. De esthetica geeft eerder vanuit de kunstbeleving van de desbetreffende filosoof een diagnose van de heersende cultuur.

Teksten van kunstenaars worden over het algemeen louter gebruikt als bron om het werk van die kunstenaar beter te begrijpen, niet als een leidraad om zelf ideeën te ontwikkelen over kunst.

Het gesprek in het atelier of de studio kan bovengenoemde tradities geheel terzijde laten om toch tot een zinnig gesprek over het nieuwe werk te komen.

Het systeem van begeleiden op de academie kan er gemakkelijk toe leiden dat gesprekken over het werk van studenten geen gevolgen hebben voor het werk van medestudenten.

Docenten hebben vaak zeer interessante persoonlijke opvattingen die ze niet ter discussie hoeven te stellen. Hun kwaliteit als kunstenaar of ontwerper staat al garant voor de waarde van hun ideeën. Het zou interessant zijn als we die opvattingen, en ook de veranderingen in die opvattingen beter leren kennen.

De invloed van het lesgeven op het werk van de docenten is een onbekend terrein.

Invloed van het werk van de docenten op het werk van de docenten wordt angstvallig vermeden.

Veel studenten hebben op creatief en/of cultureel gebied nog een andere praktijk dan wij kennen. Zo spelen veel studenten in een band, gaan ze naar experimentele festivals, ontwerpen ze websites enz. Vaak is het niet duidelijk wat de relatie is tussen dat wat een student doet binnen de academie en in de wereld daarbuiten.

Inmiddels beleeft de esthetica een nieuwe bloei. Er zijn de laatste jaren overzichten verschenen die gebruikt kunnen worden binnen het kunstonderwijs. De roep om meer filosofie in het kunstonderwijs wordt breder gehoord. Ook publicaties van kunstenaarsteksten verschijnen er meer en meer. Blijkbaar is er behoefte aan een intensiever discours omtrent kunst en cultuur.

2.5. Het overbruggen van de breuklijnen.

Er zijn globaal drie oorzaken van de breuklijnen aan te wijzen:

1. Het verdwijnen of veranderen van de openbare wereld.
2. De moeilijkheid om een discussie te organiseren en de geringe circulatie van ideeën binnen het instituut.
3. De neiging binnen een academie om eerder de individualiteit en de stilte te organiseren dan het openbare gesprek.

Maatregelen ter overbrugging van de breuklijnen zouden kunnen zijn:

1. Het creëren van nieuwe situaties om werk in openbaarheid te brengen en ter discussie te stellen. Nieuwe vormen van distributie ontwikkelen (KA-net?).
2. De circulatie van ideeën vergroten.
3. Bewust werken met georganiseerde stilte in afwisseling met georganiseerde openbaarheid.

3. Overwegingen bij het publiek maken van kunst: Op zoek naar nieuwe podia.

3.1. Een kunstenaar is niet meer uitsluitend atelierschilder.

Oppervlakkig beschouwd leidt een academie op tot schilder. Zo'n schilder maakt een aantal werken in zijn atelier, exposeert deze schilderijen in een galerie en hoopt langs deze weg zo veel mogelijk te verkopen aan een geïnteresseerd publiek.

Inmiddels is het feitelijke *kunstlandschap* totaal anders. Kunstenaars werken aan grotere gehelen, als series of boeken met tekst en prenten,

werken samen in gecompliceerde projecten op een locatie, maken installaties voor festivals of trekken een geheel eigen spoor in de media met acties, informatie, concepten enz.

Ook een aantal van onze oud-studenten kennen deze totaal andere praktijk.

Inmiddels is er in de zomer een overvloed aan manifestaties en festivals in Europa waar kunstenaars een eigen rol kunnen spelen. We zien dat jonge kunstenaars op zoek zijn naar nieuwe vormen van presentatie, naar nieuwe expositiemogelijkheden en andere podia.

3.2. Voorbereiding op een nieuw beroep.

Een academie kan studenten veel meer voorbereiden op nieuwe vormen van beroepsuitoefening. Daarbij is een duidelijke relatie met de praktijk van belang. Het betekent dat we bewust moeten zoeken naar projecten buitenshuis waar studenten kunnen werken aan een kunst in een andere context dan de gebruikelijke van het atelier en de galerie.

Daarvoor is de inzet nodig van de docenten om dergelijke projecten mogelijk te maken.

Ervaringen met Beeld en Geluid / ArtScience maken duidelijk dat dergelijke projecten een ander jaarrooster behoeven. Docenten en studenten zullen in die gevallen in een betrekkelijk korte periode aan één project moeten werken, zodat sommige docenten wellicht een paar weken bijna de gehele week ingezet moeten worden in plaats van een geheel jaar een dagdeel per week.

De eindexamententoonstelling is ook een mogelijkheid. Op het moment is die expositie echt als een museale tentoonstelling opgezet. Een mengeling van tentoonstelling en festival, met kunstwerken, theaters voor bewegend beeld, performances en publicaties over vormgeving zou een veel levendiger beeld kunnen geven en het werk van de studenten ook meer recht kunnen doen. Een combinatie van een dergelijke manifestatie met een langere uitzending voor de lokale televisie zou ook weer een andere vorm van presentatie kunnen opleveren. Hetzelfde is natuurlijk te zeggen van de open dag.

Op die manier worden beide gelegenheden momenten om met nieuwe presentatievormen te experimenteren.

4. Overwegingen bij de onderzoeksacademie.

4.1. Onderzoek en wetenschap als actuele begrippen in de kunst.

Het begrip 'onderzoek' wordt op het moment voortdurend genoemd als een belangrijk (mogelijk) element in de kunst. Er worden conferenties en boeken aan gewijd, het kan een criterium zijn voor subsidies enz. In het verlengde daarvan speelt op het moment het specifiekere begrippenpaar 'kunst en wetenschap' een rol.

Tegelijkertijd is de term onderzoek al jaren vaak te horen bij beoordelingen en besprekingen van het werk van studenten.

De komst van 'de faculteit der kunsten' en de samenwerking met de universiteit heeft de begrippen onderzoek en wetenschap nog actueler gemaakt.

Het is duidelijk dat er veel verwarring is ontstaan over wat men dan onder onderzoek binnen de kunsten zou moeten /kunnen/ willen verstaan. Enkele invullingen over het begrip 'onderzoek' zijn:

- Een reeks werken, al of niet in schetsvorm, met duidelijke aandacht gemaakt, rond een probleem of onderwerp wordt vaak 'onderzoek' genoemd. Het is dan meer een compliment in de vorm van een metafoor. Maar al met al voor de betrokkenen een volkomen duidelijke aanduiding.
- Soms wordt het verzamelen van informatie rond een onderwerp 'onderzoek' genoemd. Dat kan zelfs devalueren tot het lezen in een boek.
- Veel onderzoek zou volgens wetenschappelijke normen eerder vallen onder het begrip 'exploratie'. Op een min of meer intuïtieve manier wordt bekeken hoe het terrein van onderzoek er uit zou kunnen zien.
- Een reeks werken waarbinnen men gestaag toe werkt naar een resultaat wordt ook 'onderzoek' genoemd.
- Een werk waarbij men als maker niet zeker is van het resultaat, en dan met name bij het publiek kan ook 'experiment' of 'onderzoek' genoemd worden.

- Als studenten installaties bouwen met specifieke technische problemen, of werken realiseren die zelfs in de richting gaan van nog niet bestaande kunstvormen, is het noodzakelijk dat ze daarvoor experimenteren en nagaan of andere kunstenaars hun zijn voor geweest en sommige technische problemen al hebben opgelost.

Deze reeks is niet om aan te tonen hoe slecht het gesteld is met de begripsvorming binnen ons instituut; meestal is het volstrekt duidelijk wat er in een bepaald geval bedoeld wordt. De terminologie werkt vaak wel in de praktijk in individuele situaties. Hoe men daar een lesmethode / methodiek van zou moeten maken is echter lastig aan te geven zo lang hetzelfde woord voor zoveel verschillende situaties wordt gebruikt.

Het is in ieder geval duidelijk dat kunstenaars regelmatig vragen moeten stellen aan de werkelijkheid, door zelf dingen te maken of realiseren of door studie elders te verrichten om op die manier verder te kunnen komen.

Het is zelfs te verwachten dat een kunstenaar een methodiek dient te ontwikkelen, of een ervaring moet opbouwen met dit soort processen. De academie dient, wil er sprake van een academie zijn, kunstenaars af te leveren die zich ook later ontwikkelen en veranderen en in staat zijn daarvoor het nodige onderzoek, in welke vorm dan ook, te doen.

Maar om in staat te zijn deze dynamische kunstenaars af te leveren dient het instituut zelf ook dynamisch te zijn:

Het onderzoek van de docenten zelf zou meer systematisch ingezet kunnen worden in het onderwijs. Daarnaast is het van belang dat het instituut ook als instituut onderzoek pleegt. Langs die weg kan gefundeerd een beleid gevoerd en gewijzigd worden.

4.2. Het systematisch invoeren van onderzoek binnen de academie.

Het invoeren van het begrip onderzoek binnen een kunstacademie heeft een bijzondere betekenis. In principe ging men ervan uit dat binnen het HBO een beroep geleerd werd waarvan de fundamentele uitgangspunten geformuleerd waren op een andere plaats, de universiteit. De opzet van de nieuwe lectoraten in het HBO zijn ook een uiting van de idee dat onderzoek en kennisvermeerdering ook een plaats kunnen krijgen binnen het HBO.

Binnen beeldende kunst en ontwerpen ligt de situatie enigszins anders. Het is niet voor niets dat de plaats van het kunstonderwijs in het HBO tot felle discussies kan leiden. Moet kunst een aparte status hebben of eerder opgenomen worden binnen het WO?

Zeker is in ieder geval dat een goede kunstenaar of ontwerper niet uitsluitend een ambacht uitoefent, maar in de verworven 'taal' komt tot nieuwe oplossingen, vormen en inhouden. Wat dat betreft hebben kunst en ontwerpen altijd elementen van onderzoek in zich.

Wat ontbreekt in de kunsten is een benoembaar maken van de specifieke terreinen van onderzoek, zorg dragen voor een vorm van verslaglegging en het gebruik maken van elkaars inzichten gemakkelijker maken. De opvatting van kunst als vrije expressie en wellicht ook het romantische beeld van de ambachtsman in zijn atelier die gebruik maakt van geheime procédés hebben de individualisering van proces van de student/kunstenaar maximaal opgevoerd.

4.3. Onderzoek in het onderwijs.

Het bekend maken wat eenieder aan het onderzoeken is, het delen van elkaars terrein, en het delen van resultaten zouden een bijdrage kunnen leveren aan een intensiever onderzoeksklimaat binnen het onderwijs.

Als op een bepaalde, centrale, plaats bekend is met welke onderwerpen studenten en ook docenten bezig zijn, zouden die personen die met een verwant onderwerp bezig zijn elkaar gemakkelijker kunnen vinden.

Resultaten van onderzoek zouden in sommige gevallen zo vastgelegd kunnen worden dat anderen er gebruik van kunnen maken.

Studenten die werken aan werkstukken en scripties zouden baat kunnen hebben bij het gegeven dat anderen met hetzelfde onderwerp bezig zijn. In plaats van iedereen individueel aan zo'n onderwerp te laten werken moet het mogelijk zijn om werkgroepen te formeren.

Kennis van scripties van voorafgaande jaren kan gebruikt worden in nieuwe scripties.

Voor grote projecten van Beeld en Geluid /ArtScience wordt veelvuldig gebruik gemaakt van uitgebreide *readers* met documentatie over het betreffende onderwerp. Die *readers* zijn gemakkelijk in een ander project te gebruiken.

Veel docenten hebben vanuit hun beroepspraktijk een aantal specifieke onderwerpen waarin ze meer dan anderen thuis zijn. Alleen is het vaak moeilijk om voor een bepaald onderwerp de juiste docent te vinden.

Zoals we nu jaarroosters hebben met achterin de foto's van alle docenten is het mogelijk op de site van de academie ook informatie te geven over onderwerpen waarin bepaalde docenten bij uitstek thuis zijn.

Door de kennis op het gebied van allerlei onderwerpen te laten circuleren en *vindbaar* te maken neemt de invulling van de vrije studieruimte /het individuele studietraject in zinvolheid toe.

4.4. Onderzoek voor het beleid.

Binnen de academie worden tal van beleidsbeslissingen genomen die grote consequenties hebben voor het onderwijs, en die (soms) ook gebaseerd zijn op vergaande ideeën over kunst en ontwerpen. Sommige beslissingen zijn goed gefundeerd en geheel in lijn met de opvattingen die er binnen de school heersen, andere zijn door omstandigheden ingegeven of snel ingevoerd.

Onderzoek naar de consequenties van dergelijke beslissingen als een instrument om het beleid permanent bij te sturen en te verfijnen zou met name binnen het kunstonderwijs een groot goed zijn.

Enkele terreinen waarbij opvattingen over kunst en ontwerpen een rol spelen, zijn:

- Wat zijn de uitgangspunten die gehanteerd worden bij een toelatingsexamen. Kan men een toekomstig kunstenaar herkennen door het getoonde werk of door het gesprek?
- Is het waar dat een kandidaat voor een toelatingsexamen met een ontwikkelde specifieke stijl er niet meer voor open staat om nog iets nieuws te leren?
- Wat zijn de toekomstverwachtingen voor buitenlandse studenten aan de academie?
- Zijn studenten met VWO ook betere kunststudenten?
- Is er een verband tussen vaardigheid in tekenen en dyslexie?
- Wat zijn uitgangspunten van het voortraject?
- Is het belang van het tekenen minder geworden met de komst van nieuwe media?
- Wat betekent het als we de kennis van een bepaalde grafische techniek verliezen? Moet een academie ook een conserverende rol hebben voor wat betreft kennis en techniek?
- Leidt een nieuw beoordelingssysteem tot ander werk?
- Zouden we idealiter een MBO-traject moeten hebben voor kunstenaars en ontwerpers?
- Wat heeft internationalisering voor invloed op de academie?

Het is de moeite waard om bij elke omvangrijke beleidsbeslissing een soort onderzoeksparagraaf te formuleren, zodat we bij voorbaat weten welke vragen we te zijner tijd beantwoord willen zien. Aan de hand van die gegevens kunnen we elk moment dat beleid bijsturen of omgooien, met argumenten.

Ook hier is het weer noodzakelijk om die beslissingen terug te kunnen vinden, maar ook elementen van de discussies die hebben geleid tot die beslissingen. Een archivering en toegankelijk maken van de beleidsstukken, ook over een langere periode, zou wat dat betreft zeer gewenst zijn.

Met de lange geschiedenis van deze academie werken we in feite in een instituut dat het resultaat is van meer dan drie eeuwen kunst en cultuurgeschiedenis. Op allerlei plaatsen zijn de overblijfselen van vroegere lagen uit die geschiedenis terug te vinden.

Alleen al de academie zelf geeft veel aanleiding tot vragen en onderzoek. Resultaten van dat onderzoek kunnen interessant zijn maar ook een nieuw licht werpen op de academie van dit moment.

5. Overwegingen bij Materie en inhoud

Het centraal stellen van onderzoek binnen de academie kan gemakkelijk de indruk wekken dat het vanaf nu vooral om theorieën en ideeën zou gaan.

Maar toch zal in de kunst voor zover nu te overzien is een belangrijk gedeelte ingenomen worden door materie en zintuiglijke ervaringen. Die combinatie van materie en betekenis, die dubbele situatie, is wat specifiek het terrein is van de kunstenaar. Met zorg moet bekeken worden hoe het gesteld is met de materiële kant van het kunstonderwijs aan ons instituut.

De vroegere opbouw van het programma voor de schilders met veel tekenlessen in het eerste jaar, technische instructie van schilderdocenten die daar ook werkelijk een belangrijk onderdeel in zagen van hun begeleiding en een inleiding in de algemene kunstgeschiedenis, toonde de opleiding een vorm van degelijkheid voor zover dat het academische schilderen betrof. De kennis is nog steeds aanwezig, maar is niet meer zo prominent geprogrammeerd als destijds.

Nieuwe media, de huidige mogelijkheden om tal van resultaten voor te bereiden op een laptop, lijken beeldende kunst minder materieel te maken, meer een vorm van ontwerpen.

Hoe gaan we binnen de academie om met een ontmoeting met de materie en met de traditie van oude ambachtelijke kennis. Beslissingen hierover dienen zeer bewust genomen te worden.

Het is duidelijk dat die verhouding is veranderd, niet alleen in de kunst maar ook, juist, in het dagelijks leven. Die verandering geeft aan de verhouding materie/betekenis in de kunst een nieuwe betekenis.

6. Theorie in het kunstonderwijs.

6.1. Welke theorie?

De theorie zal in een nieuwe opzet een belangrijke rol krijgen. Er zijn op verschillende manieren indelingen te maken op het gebied van theorie, hieronder schetsen we er drie:

1. a. Algemene theorie
Algemene kunstgeschiedenis, kunstfilosofie en cultuurgeschiedenis.
- b. Vakspecifieke theorie
Modebeschouwing, geschiedenis grafisch ontwerpen, geschiedenis van de fotografie enz.

2. a. Algemene theorie
Er bestaat een behoefte om alle studenten een vergelijkbare theoretische basis te geven
- b. Capita selecta
Dit onderdeel wordt gevormd door inhoud die aangegeven worden door de opleiding, de specifieke deskundigheid van de docenten en de gerichte vragen van een bepaalde klas. Deze lessen kunnen per jaar verschillen.
- c. Individuele activiteiten van studenten
Studenten zijn op verschillende momenten in hun studie bezig met eigen onderwerpen. De docenten ondersteunen de studenten bij hun individuele zoektochten.

3. a. Theorie gegeven door theorieleraars
- b. Theorie gegeven door praktijkdocenten

Het is voor een theorieducent onmogelijk alle theorie te geven die van een student verlangd wordt. De praktijkdocenten zijn in overeenstemming met de ontwikkeling van de kunst vaak zeer goed theoretisch onderlegd. Zij zouden naast hun rol als begeleider heel goed in staat kunnen zijn om ook stukken theorie te behandelen. In veel gevallen gebeurt dat ook.

Op het moment lopen deze indelingen door elkaar. Het zal onvermijdelijk zijn dat het steeds weer opnieuw gebeurt. Als we nu een bepaalde indeling maken kan het heel goed zijn dat zo'n systeem na een aantal jaren vervaagt, waarna opnieuw een discussie nodig is.

6.2. Problemen

In de huidige situatie zijn er een aantal problemen aan te geven:

- Er wordt te veel van de theorieducenten verwacht. In de hun bedeelde uren zijn ze niet in staat alle theorie over te dragen die door de opleiding wordt gevraagd.
- Binnen een aantal richtingen kunnen theorie en praktijk danig door elkaar lopen. Met name bij ArtScience is niet meer aan te geven welke docenten nu specifiek theorie of praktijk geven. Dergelijke ontwikkelingen zijn in andere richtingen ook te verwachten zodra meer samenwerking tussen studenten, docenten vanuit verschillende disciplines en technieken zich gaan ontwikkelen.
- Er is een voortdurende klacht over het niveau van de studenten op theoretisch gebied.
- Een expliciete formulering van wat men van een student verwacht zou veel duidelijkheid kunnen verschaffen.
- Het ingangsniveau is ook vaak zeer ongelijk.
- Het begeleiden van scripties is zo'n groot probleem omdat veel studenten zeer verschillende onderwerpen bestuderen.
- Er is bij een aantal studenten een groot probleem voor wat betreft de schrijfvaardigheid.
- Er is een probleem bij studenten die het Nederlands niet machtig zijn.

- De theori docenten kunnen een belangrijke rol spelen voor andere terreinen dan strikt het onderwijs binnen de academie. (Bibliotheek, studium generale, expositiebeleid)
- (De problemen van de theorie spelen ook op andere academies een rol.)
- Het is niet mogelijk om in één keer het gehele theorieonderwijs binnen de academie te verbeteren.

We zouden het volgende kunnen nastreven:

A. Verzwaard toelatingsexamen.

Motivatiefbrief en CV

Uiteenzetting rond culturele achtergrond en artistieke interesse.

Theori docenten hebben zitting in de toelatingscommissies.

B. Het apart geven van het algemeen overzicht van de kunstgeschiedenis. Te geven in het auditorium op basis van vrije inschrijving voor personen die dat nodig hebben.

Elk jaar geven twee of drie docenten dat algemene overzicht. Deze docenten doen dat voor een beperkte tijd: daarna is de beurt aan een ander team.

C. Werkgroepen vormen op basis van de gebleken belangstelling van studenten voor specifieke onderwerpen. Deze werkgroepen geven in overleg met of samen met praktijkdocenten.

D. Onderwerpen van capita selecta openbaar maken, zodat studenten van andere afdelingen deze lessen kunnen volgen. Deze onderwerpen geven samen met praktijkdocenten.

E. Een of meer docenten aantrekken die instructie kunnen geven op het gebied van schriftelijk communiceren, ook voor webpages e.d.

We bevinden ons op het moment in een situatie dat openbaarheid en de ruimte van de media zelf materiaal van de kunstenaar zijn geworden. Het gebruik maken van media om het werk in de wereld te brengen wordt op die manier een essentieel onderdeel van het werk als geheel dat niet uitsluitend een object is, maar ook een gericht communicatieproces dat volgens een bepaalde strategie door de kunstenaar(s) in gang wordt gezet. Dat maakt de vaardigheid om te communiceren een belangrijk mogelijk materiaal van de kunstenaar en de ontwerper.

Het advies aan de academie

Op grond van voorgaande worden op de volgende terreinen de volgende adviezen gegeven:

A. De noodzaak van verandering.

De directie en de hoofddocenten brengen gezamenlijk een verklaring uit om aan te geven hoezeer het noodzakelijk is om op korte termijn een reeks van veranderingen door te voeren. Niet in een geleidelijk proces, maar in korte tijd. Tot nu toe gingen die veranderingen te langzaam.

Tot nu toe is gebleken dat aanpassingen aan de veranderende tijden weinig inspirerend zijn, traag en doorgaans te laat, daarom in haast, worden ingevoerd. Het is op een bepaald moment beter om zelf het voortouw te nemen en zaken werkelijk te veranderen in plaats van te wachten totdat het moet.

B. Uitgangspunten van de academie expliciet maken.

1. Duidelijk formuleren waarom deze academie is opgebouwd zoals nu het geval is. Waarom hebben we een gescheiden basisjaar. Is er een ontwikkeling naar grotere vrijheid of naar een meer gerichte specialisatie. Verschilt dat per afdeling. Hoe lopen de contacten tussen de afdelingen. Hoe wordt er tussen de afdelingen samengewerkt. Veel op dit gebied staat al op papier. Het is zinnig deze zaken nog een keer samen te vatten en mee te nemen als een leidraad voor het verder ontwikkelen van studieprogramma's.
2. Standpunt van de academie als HBO. Wat is de unieke positie van het kunstonderwijs. Hoe staan we tegenover kunst-MBO. Formuleren van het HBO-plus systeem.
3. Formuleren van het uitgangspunt van de academie als onderzoeksacademie: Zowel binnen het beleid van de academie als geheel als binnen het onderwijs is duidelijk aanwijsbaar waar en hoe aandacht wordt besteed aan onderzoek. Discussie starten over de te hanteren terminologie rond onderzoek.

4. De geschiedschrijving van de academie regelmatig bijhouden. Dat is mogelijk door activiteiten op dit gebied uit te besteden, er met studenten aan te werken die interesse hebben, een uitgave van de geschiedenis van de academie te verzorgen en de site van de academie uit te breiden. Door deze kennis meer bewust te maken kunnen we ook beter overzien wat de gevolgen zijn geweest van bepaalde beslissingen ten aanzien van het onderwijs. Inmiddels is er al het nodige op dit gebied gebeurd. Documenten, verhalen en andere vormen van informatie rond de geschiedenis van de academie duidelijk kunnen verzamelen op een bepaalde plek. Kan voorlopig via het lectoraat.
5. Een archief opzetten van alle stukken die binnen vergaderingen hebben gefunctioneerd als bronnen voor ideeën ten aanzien van het onderwijs en het beleid van de academie; er is een uitgebreid archief, maar veel stukken, met name op het niveau van de afdelingen is moeilijk te vinden. Vanuit het lectoraat is het mogelijk hier een begin mee te maken.

C. Onderzoekende academie.

1. Formuleren van onderzoeksvragen ten behoeve van het beleid van de academie.
2. Vraag: Wie gaat dit doen? Kan er ook het nodige uitbesteed worden aan studenten binnen het kader van hun studie?
3. Nieuwe maatregelen of nieuwe stukken beleid altijd begeleiden met een onderzoeksparagraaf. (Kan in het kader van kwaliteitsbewaking/ kwaliteitszorg)
4. Onderzoek rond het beleid en naar aanleiding van veranderingen zullen een terugkerende aangelegenheid gaan worden. Docenten moeten daarop voorbereid zijn. Er zal ook tijd voor vrijgemaakt moeten worden.

D. Onderzoek binnen het onderwijs.

1. Een systeem ontwikkelen waardoor iedereen op de hoogte kan zijn van wat er gebeurt aan belangrijke gebeurtenissen en projecten binnen de academie. Maandagenda? Op de site van de academie?
2. Voor het toelatingsexamen vragen om een cv en een motivatiebrief. Aangeven welke vakken er zijn gedaan voor het eindexamen van de middelbare school. Theoriedocenten een plek geven binnen het toelatingsexamen.
3. Meer variëren in lesvormen. Coaches die een speciale taak hebben naar individuele studenten, werkgroepen rond onderwerpen, ook voor de vrije studieruimte, groepsbesprekingen enz. Dit is de moeilijkste opgave voor de komende twee jaar.
4. Centraal een plek creëren waar een ieder kan zien waar studenten aan onderzoeksonderwerpen mee bezig zijn. (voor zover zij dat zelf kenbaar willen maken)
5. De site van de academie zodanig uitbreiden dat er per docent op de site te vinden is wat hun specialiteiten en onderzoeksthema's zijn, ook buiten de school, voor zover ze dat willen bekend maken. Hierdoor kunnen studenten gemakkelijker de specialisten op allerlei gebieden binnen de academie vinden. Een project voor studenten grafische vormgeving en fotografie?
6. Voor de vrije studieruimte werkgroepen mogelijk maken en docenten daarbinnen lichte begeleidende taken geven. De organisatie hiervan kan in de beginfase ondersteund worden door het lectoraat. (Administratieve aspecten)
7. Streven naar afdelingsoverschrijdende workshops en projecten om helderheid te krijgen over de verhouding vrije kunst en ontwerpen.

E. Herprofessionalisering van kunstenaar en ontwerper.

1. Aan docenten vragen hun opvattingen over het beroep van kunstenaar en ontwerper op schrift te stellen of teksten die ze al geschreven hebben aanbieden, wanneer deze in aanmerking komen om vermenigvuldigd te worden. (Kan verzameld worden via het lectoraat. Vanuit het lectoraat zorg dragen voor redactie.)
2. Een werkwijze vinden waarbij activiteiten van studenten buiten de academie, indien deze op d'een of and're manier relevant zijn voor het kunstenaarschap een rol krijgen binnen hun studie. (Hiervoor is het belangrijk dat ze een persoonlijke coach krijgen die daar aandacht aan kan besteden.
3. Een verzameling maken van voorbeelden van oud-studenten die een nieuwe invulling geven aan hun beroep. In de loop van volgend jaar aan die nieuwe praktijken een symposium wijden. (Bezien of aan die nieuwe invullingen een stagebeleid is te koppelen.)
4. Eindexamen en open dag gebruiken als een experimenteerruimte voor nieuwe vormen van presentatie. Niet meer spreken van een eindexamenexpositie, maar een eindexamenfestival. (belang van performance en in het algemeen de factor tijd binnen presentaties van de academie.)
5. Andere praktijken voor kunstenaars en ontwerpers aan de orde stellen bij toelatingsgesprekken en zo mogelijk binnen de voorlichtingsboekjes van de academie.

F. De plaats en de inrichting van de theorie.

1. Vanaf dit jaar scripties toegankelijk maken via de bibliotheek. Dit verlangt het nodige denkwerk: Denkbaar is ook dat studenten hun teksten digitaal inleveren en deze op een cd worden gezet. Moeten alle scripties zo'n plek krijgen? Geven oud-studenten expliciet toestemming om deze teksten te lezen? Komt er een gemengd systeem?. Het betekent een verzwaring van de eisen die gesteld worden aan verbaal commentaar op het eigen werk of aan de scripties.

2. Een of meer theorie docenten aantrekken die studenten trainen in schrijven.
3. Theorie docenten in een aantal gevallen koppelen aan praktijk opdrachten om een vloeiender overgang tussen theorie en praktijk te bewerkstelligen. Dat geldt niet voor alle lessen of voor elke docent: het zou wel de moeite waard zijn als elke theorie docent om de twee of drie jaar een dergelijke bijdrage kan leveren.
4. Het algemene overzicht tot een apart instituut maken waar elk jaar twee docenten voor verantwoordelijk zijn: Grote colleges in het auditorium gebonden aan een tentamen en voorgeschreven literatuur.
5. Lesinhouden van theorie docenten waar mogelijk vooraf aankondigen, zodat studenten uit andere afdelingen of jaren die lessen kunnen volgen.

G. Vóór en na de academie.

1. Formuleren van uitgangspunten voor het voortraject en de zaterdag cursussen. In oktober een symposium houden met Vrije Academie, Koorenhuis, Vrije Academie Delft, K&O Leiden, de kunstprofiel scholen, tekendocenten in de omgeving over de verhouding professionele praktijk en amateur kunst beoefening, en de ontwikkeling van middelbare scholieren naar een academie toe. Daar kunnen de nodige vragen voor verder onderzoek worden geformuleerd.
2. Intensivering van het alumni beleid. Nu is er een start gemaakt met studenten van de beeldende kunst, dit zou uitgebreid moeten worden naar de ontwerprichtingen. Ondersteuning door middel van het doorspelen van informatie naar het lectoraat is gewenst, daarnaast zouden een aantal docenten van de ontwerprichtingen op gezette tijden een aantal gesprekken kunnen voeren met oud-studenten. Daarnaast een echt beleid voeren om met alumni contact te houden, een contact dat zowel zinvol is voor oud-studenten als voor de academie.

H. Onderzoeksvragen ten behoeve van het beleid van de academie

H. Onderzoeksvragen ten behoeve van het beleid van de academie.

1. Wat zijn de uitgangspunten die gehanteerd worden bij een toelatingsexamen. Kan men een toekomstig kunstenaar herkennen door het getoonde werk of door het gesprek.
2. Is het waar dat een kandidaat voor een toelatingsexamen met een ontwikkelde specifieke stijl er niet meer voor open staat om nog iets nieuws te leren?
3. Wat zijn de toekomstverwachtingen voor buitenlandse studenten aan de academie?
4. Zijn studenten met VWO ook betere kunststudenten?
5. Is er een verband tussen vaardigheid in tekenen en dyslexie?
6. Wat zijn uitgangspunten van het voortraject?
7. Is het belang van het tekenen minder geworden met de komst van nieuwe media?
8. Wat betekent het als we de kennis van een bepaalde grafische techniek verliezen? Moet een academie ook een conserverende rol hebben voor wat betreft kennis en techniek?
9. Leidt een nieuw beoordelingssysteem tot ander werk?
10. Zouden we idealiter een MBO-traject moeten hebben voor kunstenaars en ontwerpers?
11. Welke invloed heeft internationalisering op de academie?

Dit zijn slechts suggesties om te laten zien dat er veel vragen te stellen zijn. We kunnen deze vragen niet allemaal even uitgebreid in een onderzoek aan de orde stellen. Afgezien van mogelijke literatuur, (het is nodig om hiervoor ook een bibliotheek ten behoeve van het beleid van de academie samen te stellen) kunnen we ook gebruik maken van wat andere kunstlectoren op het moment aan het doen zijn.

Als werkwijze wordt dan ook voorgesteld om binnen de academie onderzoeksvragen te verzamelen. Deze vragen worden voorzien van een toelichting om aan te geven wat de reden is om dit te onderzoeken. Daarbij wordt aangegeven hoe urgent de betreffende vraag is. Zo mogelijk geeft de indiener een suggestie over de methode om die vraag te onderzoeken.

We bekijken vervolgens in hoeverre er al literatuur over bestaat en of er binnen andere academies onderzoek naar gedaan wordt. Documentatie opdat gebied wordt verzameld.

Zo veel mogelijk kan dat door of in nauw overleg met de indiener van de vraag.

Op grond van diverse overwegingen (urgentie; kosten) wordt besloten welke vragen het eerst in aanmerking komen om onderzoek naar te doen.